

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

3314 – 94 / 26

Београд

ЈТ

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел.бр. 25704 датум 16.09.2026.

Заштитник грађана на основу члана 20. став 2. а у вези члана 27. став 2. Закона о Заштитнику грађана,¹ упућује Министарству за рад, борацка и социјална питања

ИНИЦИЈАТИВУ ЗА ДОНОШЕЊЕ ПОДЗАКОНСКИХ АКТА

У циљу заштите људских и мањинских права и слобода и унапређење положаја особа са инвалидитетом, потребно је да Министарство за рад, борацка и социјална питања без одлагања изради и у најкраћем року обезбеди да буду донета подзаконска акта којим ће се прописати услови за оснивање и рад радног центра, а у складу са одредбама Закона о социјалној заштити и Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом.

Разлози

Савез за церебралну и дечију парализу Србије (у даљем тексту: Савез) и чланови Савета Заштитника грађана за особе са инвалидитетом указали су Заштитнику грађана да је Законом о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом² предвиђени **радни центри** као посебан облик запошљавања који имају за „циљ запошљавање, односно радно ангажовање и побољшање квалитета живота особа са инвалидитетом.“ Истовремено, Законом је предвиђено да просторно техничке услове, стручну оспособљеност запослених и друге услове за рад радног центра биће прописани подзаконским актима. Међутим, како је наведено у обраћању Савеза за церебралну и дечију парализу, а што произилази и из јавно доступних прописа, наведена подзаконска акта нису донета.

Савез је даље истакао да ни након непуних 17 година од доношења Закона потребна подзаконска акта нису донета, иако је више пута покретана иницијатива. Уједно више пута је Савез покушао да скрене пажњу надлежнима да недостатак Радних центара и нерешено питање системског збрињавања особа са 3. степеном преосталих радних способности ремети функционисање заштите особа са инвалидитетом унутар система социјалне заштите и система Националне службе за запошљавање. Радни центри постоје у свим земљама у окружењу. Радни центри представљају комбинацију активности предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом у делу радног ангажовања и активности дневних боравака у делу дневног збрињавања. Као такви неопходни су како корисницима тако и самом систему социјалне заштите да би систем нормално и несметано функционисао.

¹ „Сл. гласник РС“, бр. 105/2021

² „Сл. гласник РС“, бр. 36/09, 32/13, 14/22 - др. закон

Заштитник грађана је приликом сагледавања изложеног проблема и заузимања става по том питању, посебно имао у виду следеће:

- Република Србија је ратификовала *Конвенцију о правима особа са инвалидитетом*,³ чији је циљ да се унапреди, заштити и осигура пуно и једнако уживање свих људских права и основних слобода свим особама са инвалидитетом и унапреди поштовање њиховог достојанства.
- *Закон о социјалној заштити*⁴ прописује да се услуге усмерене на унапређивање радних способности, односно на радно ангажовање особа са инвалидитетом које су корисници услуга социјалне заштите пружају се у установама социјалне заштите и у **радним центрима**, у складу са законом којим се уређује професионална рехабилитација и запошљавање особа са инвалидитетом (чл. 61.). Неспособни за рад у смислу овог закона су, између осталих, лице коме је утврђен трећи степен радне способности у складу са прописима којима се уређује запошљавање особа са инвалидитетом (чл. 85. ст. 2. тач. 7.).
- *Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом*⁵ прописује да права утврђена овим законом остварује особа са инвалидитетом која има утврђен статус особе са инвалидитетом а статус особе са инвалидитетом има, између осталих, лице коме се, у складу са овим законом, процени радна способност сагласно којој има могућност запослења или одржања запослења, односно **радног ангажовања** (чл. 4.). Особа са инвалидитетом, у складу са овим законом, може да оствари право на запошљавање у **посебним организованим облицима** запошљавања и радног ангажовања особа са инвалидитетом (чл. 6.). Особе са инвалидитетом запошљавају се под општим или под посебним условима (чл. 22.). Посебни облици запошљавања и радног ангажовања особа са инвалидитетом, који имају за циљ запошљавање, односно радно ангажовање и побољшање квалитета живота особа са инвалидитетом, могу бити организовани, између осталог, као **радни центри** (чл. 34.). Радни центар могу да оснују Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, као и организације особа са инвалидитетом или организације њихових законских заступника. **Просторно техничке услове, стручну оспособљеност запослених и друге услове за рад радног центра прописује министар надлежан за послове социјалне политике** (чл. 44.). Надлежни министри донеће ближе прописе на основу овлашћења из овог закона, у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона (чл. 54. ст. 1.).
- *Правилник о ближем начину, трошковима и критеријумима за процену радне способности и могућности запослења или одржања запослења особа са инвалидитетом*⁶ предвиђа да на основу сагледавања свеукупног стања појединца и стања на тржишту рада орган вештачења врши оцену болести и оштећења од утицаја на радну способност и могућност запослења или одржања запослења на основу пописане скале, тако да **3. степен** - ако су тешкоће и препреке потпуне или вишеструке, односно лице се не може запослити или одржати запослење ни под општим ни под посебним условима, односно чији је радни учинак мањи од једне трећине радног учинка запосленог на уобичајеном радном месту, без обзира на занимање или послове.
- *Стратегија за унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији за период од 2025. до 2030. године*⁷ је као једно од кључних права која су до сада потпуно занемарена, услед решавања "горућих" питања за укљученост издвојио и право на радно

³ Закон о потврђивању Конвенције о правима особа са инвалидитетом – „Сл. гласник РС“, бр. 42/09

⁴ „Сл. гласник РС“, бр. 24/11, 117/22 - УС

⁵ „Сл. гласник РС“, бр. 36/09, 32/13, 14/22 - др. Закон; на снази од 23.5.2009. год.

⁶ „Сл. гласник РС“, бр. 36/10, 97/13

⁷ „Сл. гласник РС“, бр. 6/25

ангажовање особа код којих су тешкоће и препреке потпуне или вишеструке, односно лице се не може запослити или одржати запослење ни под општим ни под посебним условима или особе формално лишене радне способности. Овај стратешки документ, као препоруку за унапређење положаја особа са инвалидитетом истакао је потребу да се развију **радни центри за радно ангажовање особа са инвалидитетом** у складу са важећим одредбама Закона о социјалној заштити и Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом.

Такође, Заштитник грађана је приликом заузимања става по овом питању имао у виду и одредбе *Закона о Заштитнику грађана* и *Одлуку о образовању Савета Заштитника грађана за права особа са инвалидитетом*.⁸

На основу информација добијених од представника удружења особа са инвалидитетом – чланова Савета Заштитника грађана за права особа са инвалидитетом, након разматрања обраћања Савеза за церебралну и дечију парализу, информација добијених од представника Министарства за рад, бораčka и социјална питања⁹ као и увида у релевантне позитивноправне прописе, Заштитник грађана је утврдио да нису донета подзаконска акта којима би се дефинисали ближи услови и критеријуми за оснивање и функционисање радних центара.

Особе са инвалидитетом су посебно рањива категорија становништва у односу на могућности остваривања запослења, а лица чије су тешкоће и препреке потпуне или вишеструке, односно која се не могу запослити или одржати запослење ни под општим ни под посебним условима, могу се радно ангажовати кроз институције радног центра. Радни центар је посебан облик установе која обезбеђује њихово радно ангажовање као радно терапијску активност.

Заштитник грађана је става да, иако је важећим прописима предвиђено постојање радних центара, услед нормативних недостатака они нису заживели у пракси и одређена категорија особе са инвалидитетом немају могућност радног ангажовања.

Неопходно је да се подзаконским актима регулише поступак оснивања односно пропису просторно технички услови, стручна оспособљеност запослених и други услове за рад радног центра у складу са одредбама Закона о социјалној заштити и Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом. Стварањем нормативних услова подржало би се оснивање и рад радних центара на територији Републике Србије у којима би се остварило радно ангажовање особа са инвалидитетом које имају тешкоће и препреке које су потпуне или вишеструке, односно лице се не може запослити или одржати запослење ни под општим ни под посебним условима.

Наиме, Заштитник грађана сматра да до повреде права на радно ангажовање особа са инвалидитетом код којих су тешкоће и препреке потпуне или вишеструке, односно која се не могу запослити или одржати запослење ни под општим ни под посебним условима долази и због недостатака у прописима, те у складу са својим овлашћењима упућује Министарству за рад, бораčka и социјална питања ову иницијативу.

⁸ Акт дел. бр. 14585 од 02.6.2025. год. и дел. бр. 19208 од 14.7.2025. год. доступно на <https://www.ombudsman.rs/index.php/2011-12-25-10-17-15/pr-v-s-b-s-inv-lidi-i-s-ri-ih/8241-f-r-ir-n-s-v-z-sh-i-ni-gr-d-n-z-pr-v-s-b-s-inv-lidi>

⁹ Састанак представника Заштитника грађана са представницима Министарства за рад, бораčka и социјална питања одржан је 07.7.2026. год.

Заштитник грађана наглашава да поштовање личности и достојанства особе са инвалидитетом код којих су тешкоће и препреке потпуне или вишеструке захтева обезбеђивање услова за њихово радно ангажовање кроз радне центре и тиме допринело побољшање квалитета живота и унапређењу њихове економске независности.

Заштитник грађана је уверен да је Министарство за рад, бораčka и социјална питања свесно изложеног проблема, те да ће без одлагања предузети све активности у циљу припреме и доношења потребних подзаконских аката и тиме утицати на отклањању постојећих препрека за радно ангажовање одређене категорије особа са инвалидитетом.

Имајући у виду законом прописану обавезу органа управе да размотре иницијативу коју је поднео Заштитник грађана и обавештење о томе доставе Заштитнику грађана најкасније 60 дана од дана подношења иницијативе, потребно је да Министарство за рад, бораčka и социјална питања у наведеном року обавести Заштитника грађана о предметној иницијативи.

Доставити:

- Министарству за рад, бораčka и социјална питања,, ул. Немањина 22-24, 11000 Београд,
- Савезу за приступачност Србије
- у списе предмета.

Објавити га на веб презентацији Заштитника грађана